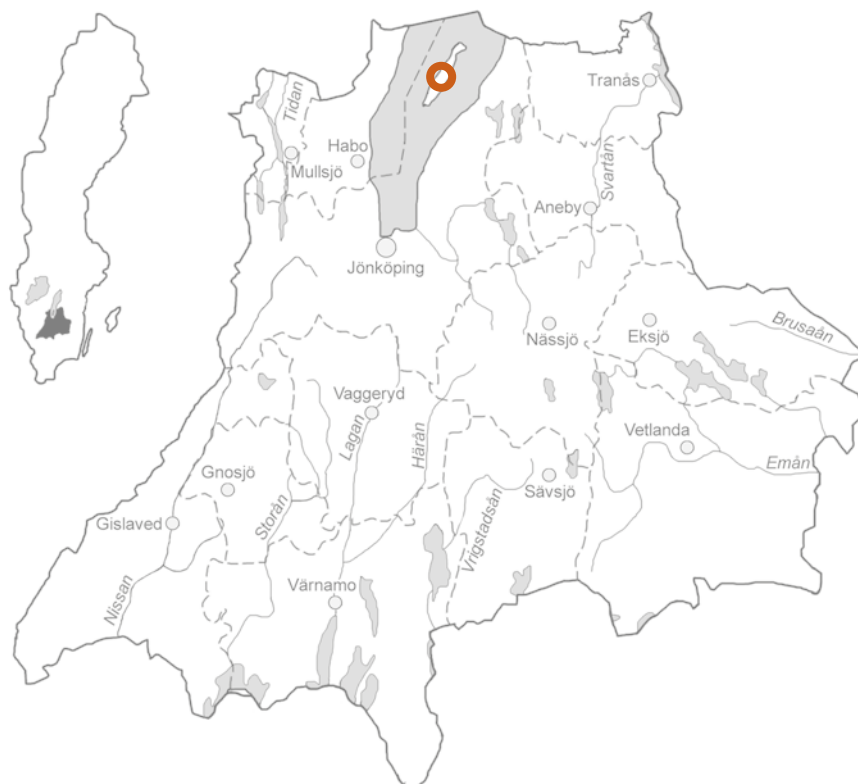

Rökinge 15:2

Arkeologisk utredning inför omdragning av väg och planering av nya tomter, Visingsö socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län

Jönköpings läns museums dnr: 2019-290
Länsstyrelsens dnr: 431-9505-2019

Rapport, foto och ritningar: Anna Ödeén
Rapportgranskning: Mikael Nordström
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK)
är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091.

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2020

Rapport över utförd arkeologisk undersökning

Beskrivning av undersökningsresultaten.

Inledning

En arkeologisk utredning i form av kartanalys och sökschaktning har gjorts på fastigheten Rökinge 15:2 på Visingsö. Den genomfördes våren 2020 av Jönköpings läns museum och beställare var Jönköpings kommun, Tekniska kontoret. Ansvarig för kartanalysen var Ådel Vestbö-Franzén och för fält- och rapportarbetet Anna Ödeén, båda från Jönköpings läns museum.

Området låg i åkermark bevuxen med vall, i en svag västsluttning och genomkorsades av en väg. I norr begränsades det av skog, i öster av villabebyggelse och i väster av en mindre landsväg.

Resultat

Vid utredningen framkom en härd (L2020:2453), en kokgrop (L2020:2455) och en nedgrävning, alla av förhistorisk karaktär. I övrigt påträffades inga anläggningar. Troligen beror detta på att området var relativt siltigt och något lerigt, vilket inte har gett rätt förutsättningar för boplatser. Vi vet däremot sedan tidigare undersökningar att det har legat en boplatz från äldre järnålder omkring 250 meter i östlig riktning (Ödeén 2009). Där var markförhållandena av mer grusig karaktär.

Härden som undersöktes var oval och omkring 2,5 x 1,5 meter stor. Vid undersökningen av denna framkom ytterligare en anläggning, belägen under. Den var mindre, omkring 0,7 meter i diameter, innehöll mer skörbränd sten och hade en något mörkare fyllning. I övrigt var det svårt att se var skiljet mellan anläggningarna gick (figur 4-5).

Kolprover samlades in från det som tolkades som två nivåer: PK1 (Ua-66863) och PK2 (Ua-66864), båda utgjordes av hassel. Det visade sig också att det bör ha rört sig om två separata skeenden då den övre delen av anläggningen daterades till yngre bronsålder 790-540 f.Kr. och den undre till äldre bronsålder 1883-1694 f.Kr.

Kartanalysen

Inför utredningen i fält genomfördes en analys av det historiska kartmaterialet från byn Rökinge. I kartorna från 1700- och 1800-tal bestod området av framförallt ängsmark och det fanns inga andra iakttagelser som behövdes undersökas extra vid sökschaktningen. Den största förändringen som skett i området de sista tvåhundra åren är byggandet av en ny väg. Den äldre vägsträckningen, med fågata, finns med i en karta från 1767 (figur 10) och även i en karta från år 1803. Däremot kan den inte följas i Laga skifteskartan från 1852 eftersom den slutar i norrgränsen av utredningsområdet. Men den nuvarande vägen, som går i öst-västlig riktning, har alltså anlagts efter 1803.

I några av kartorna anges namnet *Örnen*, på ängsmarken i den här delen av Rökinge. Detta tror Ådel Vestbö-Franzén härör från *örjord* det vill säga sandig, grusig jord, vilket stämmer överens med de ytor som ligger något öster om det nu aktuella.

Fynd

I härden A1 påträffades keramik, Fnr 56620:1

Åtgärdsförslag

Jönköpings läns museum anser inte att det krävs fler antikvariska insatser inom utredningsområdet. Samråd har skett med Länsstyrelsen.

Referenser

Ödeén, A. 2009. Husen i Rökinge. Arkeologisk undersökning inför planerad husbyggnation på fastigheterna Rökinge 15:17-18 och inom RAÄ 156 Visingsö socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 2009:30. Jönköping

Kartor

Lantmäteristyrelsens arkiv:

E127-24:1 Rökinge 1-9. Avmätning 1767, Nils Esping.

58-61 ängsspjäll

E127-24:2 Rökinge 1-9. Storskifte på inägor 1803. Jonatan Montelin.

Lantmäterimyndigheternas arkiv:

06-viö-54 Rökinge Laga skifte, 1852.

Administrativa uppgifter

IDENTIFIERINGSUPPGIFTER

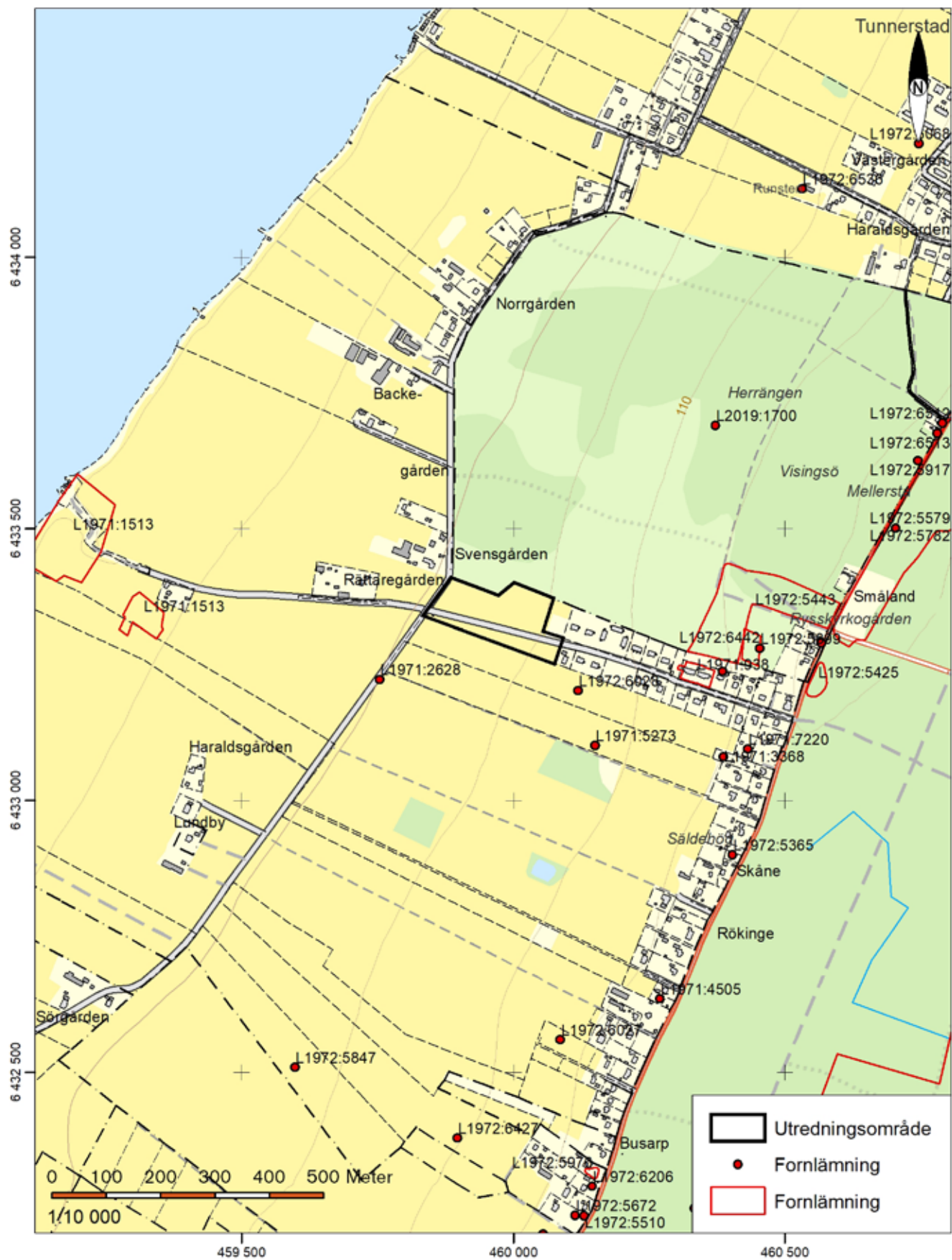
Dnr: 290/2019	Dnr enl Lst beslut: 431-9505-2019	Rapport: 2020:18
Landskap: Småland	Län: Jönköping	Kommun: Jönköping
Socken: Visingsö	Trakt/kvarter/fastighet: Rökinge 15:2	
Ekonomisk karta: 64E 3fS, 64E 3gS	Fornl nr: L2020:2455 och L2020:2453	Stad:
N: 6433343	E: 459838	Nivå – lägsta: 105 m.ö.h. -högsta: 110 m.ö.h.

UNDERSÖKNINGENS ART OCH OMFATTNING

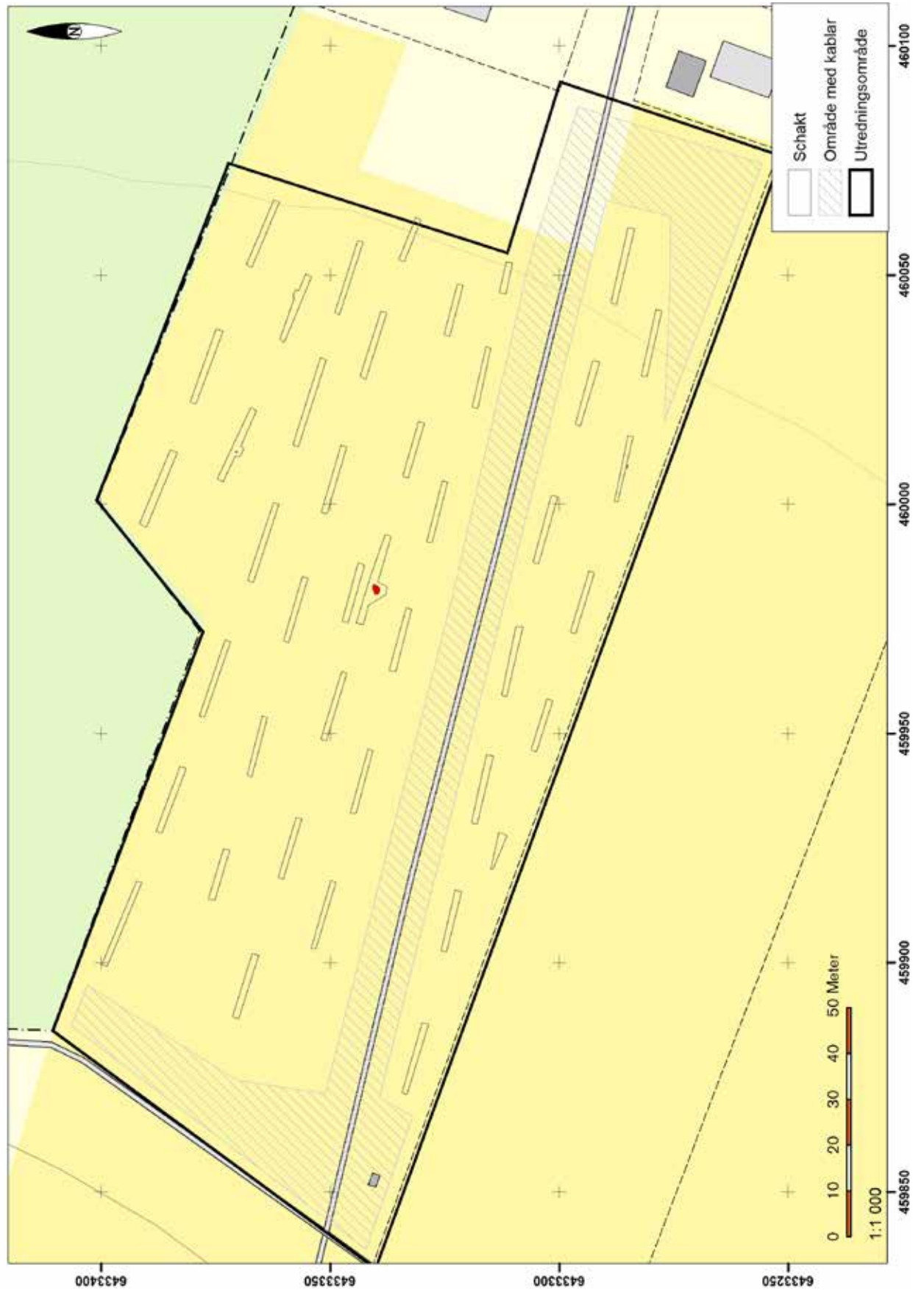
Typ av exploatering: Husbyggnation				
Typ av undersökning: Arkeologisk utredning				
Uppdragsgivare: Jönköpings kn,TK			Ansvarig institution: Jönköpings läns museum	
Fältarbetsledare: Anna Ödeén			Fältarbete from 24 mar 2020 tom 27 mar 2020	
Antal arbetsdagar i fält: 4				
Undersökningens omfattning	Utredd yta/m²	Schaktad yta/m²	Schakt/löpm	Volym/m³
	21 000		1300	

UNDERSÖKNINGSOBJEKT OCH UNDERSÖKNINGSRESULTAT

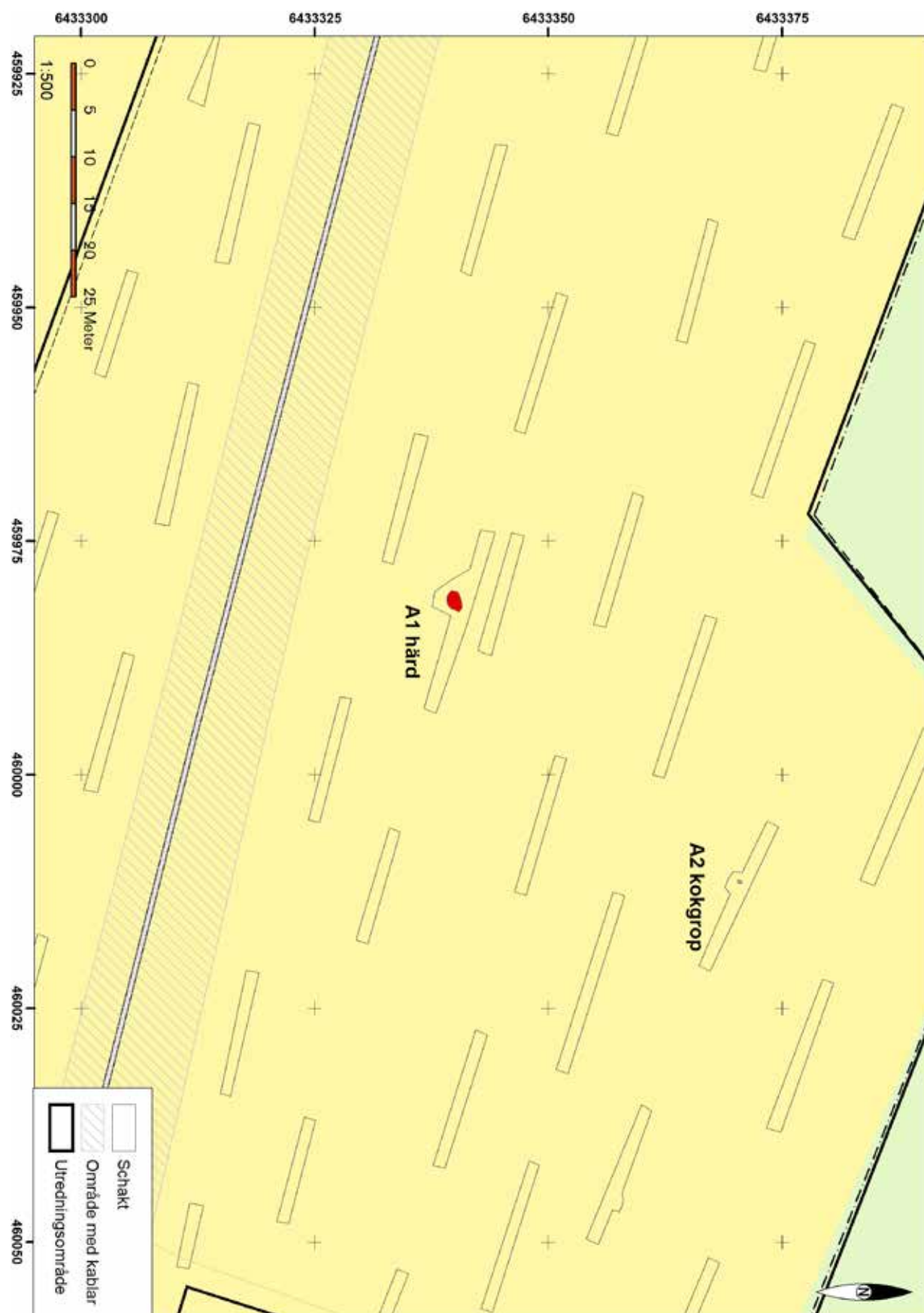
Uppgifter ur RAA:s fornl.reg	Sammansatta lämningar:
Lämningar:	
Undersökningsresultat	Sammansatta lämningar:
Anläggningar: Hård, oval, stenfylld, 1 st; Kokgrop, oval, 1 st;	
Totalt antal undersökta	-gravar: -boplatskonstruktioner: 2
Datering:	

Figur 1. Utdrag ur digitala fastighetskartan 64E 3fS och 64E 3gS. Skala 1: 10 000.

Figur 2. Plan som visar utredningsområdet, hur schakten placerades samt de ytor som inte kunde undersökas på grund av kablar och ledningar.

Figur 3. Plan som visar var anläggningarna påträffades.

Figur 4-5. Härden A1 som hade en underliggande kokgrop, mellan dessa var en skillnad av omkring 1000 år. Övre bilden visar härden i plan och den undre hur de såg ut i profil. Båda fotografierna är tagna från sydöst.

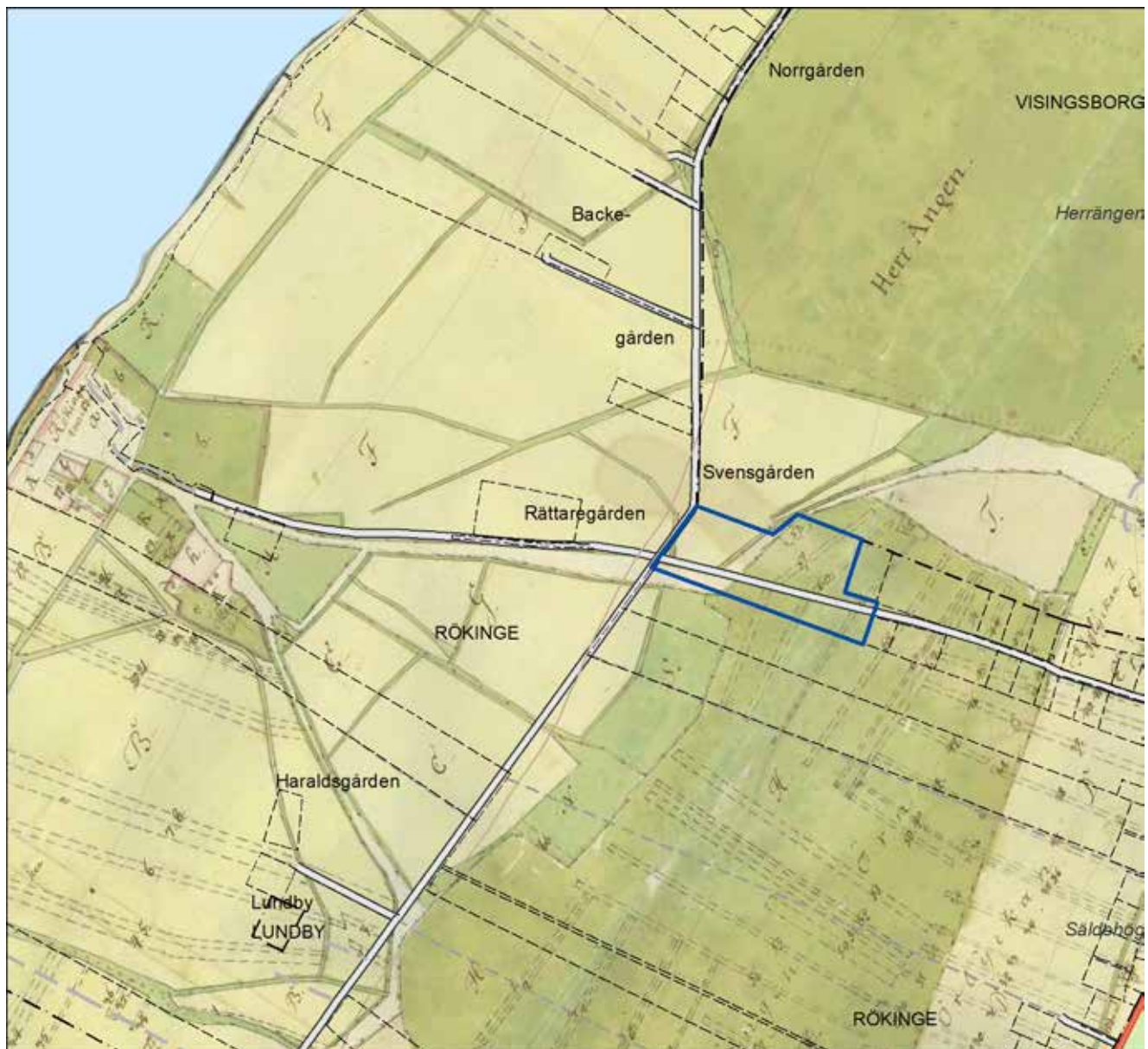

Figur 6-7. Övre bilden visar kokgropen A2 i profil. Foto från öster. Den nedre bilden visar hur vissa av schakten vattenfylldes efter några timmar.

ID	Lämningstyp	Beskrivning	Kommentar	Antikvarisk bedömning
A1	Härd	Oval i plan 2,3 x 1,5 m (NÖ-SV) och 0,42 m djup med oregelbunden bottenprofil. Fyllning av mörkgrå till brun siltig lera med inslag av kol och sot. Rör sig troligen om två anläggningar med en överliggande härd och en underliggande kokgrop. I överliggande del sporadiskt med skörbränd sten. I underliggande del tätt med skörbränd sten i storleken 0,05-0,1 m. Den underliggande kokgropen är ca 0,7 m i diam och 0,35 m djup.	Fynd av keramik i den övre delen, F1. Kol samlades in i den övre delen, PK1(Ua-66863) samt i den undre, PK2 (Ua-66864). Härden tolkades efter datering som två anläggningar. ¹⁴ C-dateringen i den övre anläggningen gav resultatet 790-540 f.Kr. och i den undre 1883-1694 f.Kr. Vedartsanalysen visade att hassel använts i båda anläggningarna.	Fornlämning, undersökt och borttagen.
A2	Kokgrop	Rund i plan 0,45 m i diam och 0,25 m djup med skålformad profil. Fyllning av ljusbrun till grå lerig, silt med inslag av humus. Något lite sot och delvis skörbrända stenar. I borttagen halva ett 10-tal i storleken 0,08-0,12 m varav några sotiga och skörbrända.	-	Fornlämning, undersökt och borttagen.
A3	Nedgrävning	Så långt synlig i schaktkanten 0,4 m stor och oregelbunden i formen. Fyllning av ljusbrun till grå något humös silt samt enstaka kolbitar.	Diffus och något osäker anläggning. Endast dokumenterad i plan.	-

Fynd nr	Material	Sakord	Vikt, gram	Antal	Anläggning	Kommentar
56620:1	Lera	Keramik	6	2	A1	Påträffades i den övre delen av härden vid handrensning.

Figur 8-9. Anläggningstabell och fyndtabell.

Figur 10. 1767 års karta som visar den dåtida vägen som går i en båge genom och norr om utredningsområdet, vilket är blåmarkerat. Dagens vägnät är lagt på den historiska kartan. På kartan kan också den ursprungliga platsen för byn, nere vid sjön, ses.

Bilaga 1. Rapport vedartsanalys

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 20031

**Vedartsanalyser på material från Jönköpings län,
Visingsö sn. Raä. 15.2 Rökinge.**

Adress:
Kattås
670 20 GLAVA

Telefon:
070 34 00 645
E-post: vedlab@telia.com

Bankgiro:
5713-0460
www.vedlab.se

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 20031

2020-05-06

Vedartsanalyser på material från Jönköpings län, Visingsö sn. Raä. 15.2 Rökinge.

Uppdragsgivare: Anna Ödeén/Jönköpings läns museum

Arbetet omfattar två kolprover från undersökningar av en härd med underliggande kokgrop. Proverna innehåller båda hassel vilket gör att dateringarna kommer bli tillförlitliga utan hög egenålder.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Träds- slag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
1	1	Härd	<0,1g	<0,1g 4 bitar	Hassel 4 bitar	Hassel 16mg	
1	2	Härd/Kokgrop	0,3g	<0,1g 1 bit	Hassel 1 bit	Hassel 17mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Kattås
670 20 GLAVA
Tfn: 070 34 00 645
E-post: vedlab@telia.com
www.vedlab.se

De här träds- och växtslagen förekommer i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Hassel	<i>Corylus avellana</i>	60 år	Ganska krävande på jordmån. Vill gärna ha ljus men tål beskuggning tex i ekskog	Bildar lätt långa raka sega spön som använts till korgar och tunnband	Vanligt träd på lövängar

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomy 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.

Bilaga 2. ^{14}C -analysUPPSALA
UNIVERSITETÅngströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratory
Lägerhyddsvägen 1Postadress:
Box 529
751 20 UppsalaTelefon:
018 – 471 3124Telefax:
018 – 55 5736Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2020-07-01

Anna Ödeén
Jönköpings läns museum
Box 2133
550 02 JÖNKÖPING**Resultat av ^{14}C datering av träkol från Visingsö socken,
Jönköpings kommun, Småland. (p 2913)****Förbehandling av träkol:**

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	^{14}C age BP
Ua-66863	Rökinge Dnr 2019-290, Hård A1/PK1	-28,8	2 514 $\pm$ 30
Ua-66864	Rökinge Dnr 2019-290, Hård A1/PK2	-26,0	3 472 $\pm$ 31

Med vänliga hälsningar

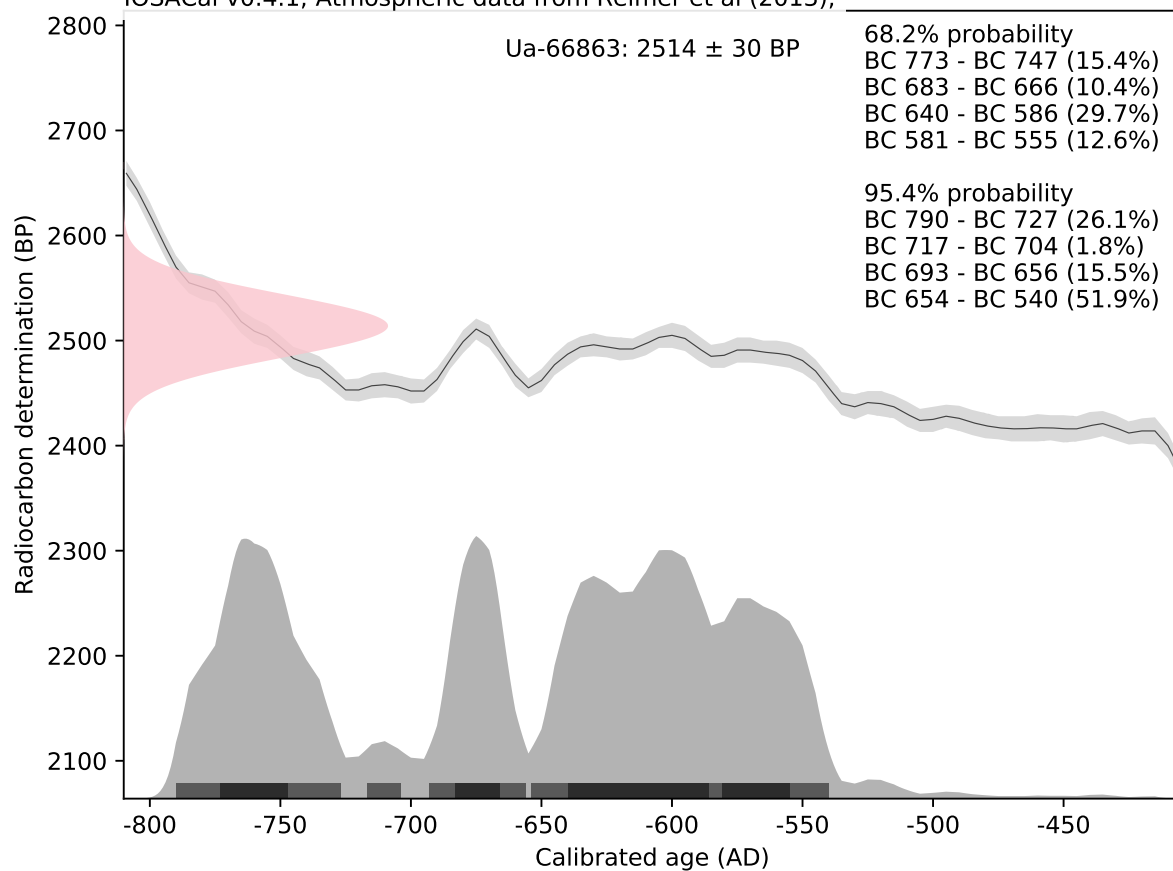
Karl Håkansson

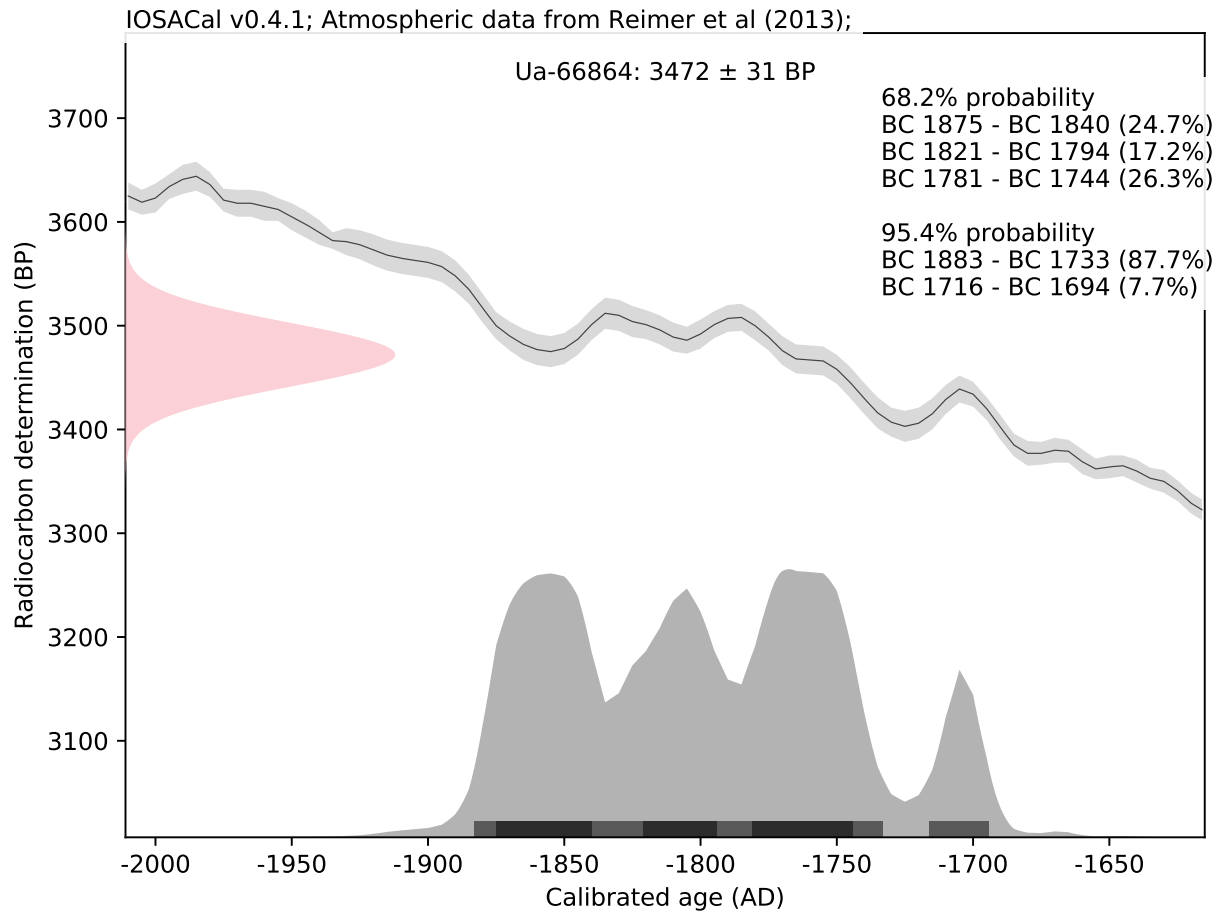
Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2013);

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2013);

I Rökinge by på Visingsö går en väg ner mot Vättern som leder till området för den gamla bytomten. Inför en omflyttning av den vägen och planering av nya tomter intill har en arkeologisk utredning genomförts.

Vid sökschaktningen hittades en härd och en kokgrop. Härden var från yngre bronsålder och den hade också en underliggande grop som var ytterligare något äldre.

Kartanalysen som gjordes inför utredningen visade att vägen som går genom området idag har anlagts under 1800-talet och att det tidigare funnits en äldre väg i form av en fägata.

